

Motion till riksdagen 2019/20:3252

av **Helena Lindahl m.fl. (C)**

Den svenska basindustrin

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga och möta de hinder som finns i vägen för Sveriges basindustrier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för basindustrins kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konkurrenskraftig infrastruktur för basindustrin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att de myndigheter som hanterar tillståndsärenden för industrin har tillräckliga resurser i syfte att förkorta handläggningstiderna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillståndshantering och ett effektivare miljöarbete och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av regleringsbrev för de myndigheter som hanterar tillståndsärenden, med större krav på helhetssyn och hållbarhetsbegreppet samtliga tre pelare, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta steget till export för små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges välståndsutveckling har i mångt och mycket sin grund i växande basindustrier. Tillväxten i basindustrin innebar att den genomsnittliga svenska invånarens välståndsnivå tiofaldigades under de hundra år som följde efter 1870. Sedan dess har industrier som förädlar naturtillgångar varit en central del av landets näringsliv. Basindustrier (gruv- och mineralnäring, träindustri, pappersindustri, metallindustri, framställning av fabricerade metallprodukter samt framställning av glas, keramik och andra icke-metalliska mineralprodukter) skapar exportintäkter och arbetstillfällen runtom i landet, inte minst i de mindre tätbefolkade delarna av landet där behovet av arbetstillfällen är som störst.

Svensk basindustri är effektiv och ligger i framkant när det gäller till exempel hållbarhet. Miljöarbetet sker på ett strukturerat och långsiktigt vis.

Tyvärr hämmas dock basindustrierna i sin ambition att växa. Industrierna möter svårigheter när det kommer till att rekrytera personer med nödvändig kompetens, eftersom för få utbildas med efterfrågade tekniska färdigheter. Samtidigt gör processen med miljötillstånd och byggtillstånd att det är dyrt och tidskrävande att starta nya produktionsanläggningar. För att bryta den negativa trenden med långa handläggningstider och tillståndsprocesser samt för att säkerställa rättssäkerheten bör regeringen aktualisera förslagen i Miljömyndighetsutredningens betänkande Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43) och genomföra en översyn av regleringsbrev för de myndigheter som hanterar tillståndsärenden med större krav på helhetssyn och hållbarhetsbegreppet samtliga tre pelare.

Politiken ska bidra till utvecklingen av små och medelstora företag, större företag, tjänsteföretag och industriföretag. Det finns ingen motsättning mellan industri- och tjänsteproduktion. I debatten har enskilda siffror ibland framställts som att de visar på en avindustrialisering av Sverige. Det är en felaktig föreställning. Industrin spelar en särskilt viktig roll för välståndsutvecklingen, då det är i denna sektor som exportvärdet skapas. En betydande del av tjänsteexporten är industrinära tjänster, till exempel underhåll av avancerade maskiner som exporterats. Den svenska tillverkningsindustrin svarar för 20 procent av näringslivets förädlingsvärde, varav basindustrin står för 20 procent. Inom industrin har basindustrin en av de högsta exportandelarna bland industrins samtliga branscher, drygt 90 procent. Nationalräkenskaperna leder ofta tanken fel när den konstgjort delar upp ekonomin. I en modern ekonomi är tjänstesektorn integrerad i industrin och industrin i tjänstesektorn.

Infrastruktur

Pålitliga och miljövänliga transporter blir allt viktigare i en globaliserad värld. Sverige är ett av EU:s mest glest befolkade länder. Avstånden får inte verka hämmande för konkurrenskraften. Företag måste snabbare kunna få leveranser och skicka ut sina produkter. Samtidigt blir kraven på fungerande transporter för pendling allt högre i takt med att arbetsgivarna efterfrågar mer specifika kompetenser och arbetstagarna skaffar sig mer specialiserade utbildningar. Industrin behöver även andra typer av infrastruktur än transportinfrastruktur, till exempel energi, fastigheter och IT. Det är därmed viktigt att dessa system utvecklas gemensamt och ses som en helhet.

Regelverk och skatter

En effektiv ekonomi förutsätter att skatter som styrmedel används med eftertänksamhet. Ett skattesystem som främjar företagande innebär minskad beskattning av samhällsnyttor som investeringar, vinst och arbete. Utgångspunkten i skattepolitiken ska vara att stärka den svenska konkurrenskraften. Som i många andra politikområden bör de lägsta hängande frukterna plockas först – att helt enkelt göra det enklare för företagen att bedriva sin verksamhet.

Skatterna är en av de största utgifterna för de flesta företagare. Skattebelastningen har visserligen minskat under det senaste decenniet. Samtidigt är den administrativa bördan fortsatt allt för stor för företag. Exempelvis visar Världsbankens studie ”Paying Taxes” att det tar lika lång tid idag som det gjorde 2004 för företag att följa skatteregelverket. Hos såväl Sveriges medborgare som företag är tilltron till det svenska skattesystemet och Skatteverket som myndighet mycket stort, men det finns trots allt brister. Attityden till företagare, och tillämpningen och tolkningen av lagarna varierar i landet. Den osäkerhet och de rättsprocesser som detta leder till kan äventyra seriösa företags möjligheter att överleva. Utöver skattereformer är det nödvändigt att förbättra rättssäkerhet i skattemål och förändra Skatteverkets attityd till företagande.

Gruv- och mineralnäringen är betydelsefull för Sverige och bidrar till såväl jobb som tillväxt på orter där det ofta är ont om arbetstillfällen. Men den svenska gruv- och mineralnäringen bidrar också till byggandet av det hållbara samhället. Gruvorna är början på långa växande värdekedjor som kommer hela samhället till del, för med de metaller och mineral som utvinns i Sverige kan vi bygga den teknik som behövs för förnybar energi, solceller, batterier, elbilar och mycket mer. Trots att samsynen kring svenska miljökrav är stor så tar handläggningstiderna i fråga om tillståndsprövningar allt längre tid. Företag och organisationer i branschen slår larm om omöjliga

investeringsbeslut på grund av handläggningstiderna, bristen på effektivitet hos myndigheterna och bristande förutsägbarhet om vad som krävs för en komplett ansökan. Oklarheten kring myndigheternas hantering av ärenden är också ett stort problem och ytterst kan detta påverka rättssäkerheten.

Att dagens system med ineffektiva processer och brist på helhetssyn påverkar en hel näring står klart. Exempelen är många.

Innovationsklimatet

Innovationer bidrar ofta till att riva strukturer och skapa nya ordningar. De kan därför inte dikteras fram uppifrån. I en fungerande och dynamisk marknadsekonomi stöts och blöts idéer mot varandra. I fria miljöer där olika perspektiv bryts mot varandra skapas innovationer som bryter med nuvarande sätt att tänka. För att den här processen ska äga rum krävs ordentligt med riskvilligt kapital och möjlighet till finansiering.

Istället för att tvinga in innovationsarbetet i strukturer ovanifrån behöver vi tänka underifrån och främja både fria tankar och en levande vital debatt. Näringsliv, akademi och det offentliga måste få nya och starkare incitament för att samverka och nyttogöra nya idéer och innovationer. I mångt och mycket handlar den statliga innovationspolitiken om att skapa goda villkor för företagande. De högskolor som verkar regionalt har ofta en viktig roll att spela i det regionala innovationsklimatet. Ofta har de en bra samverkan med det omkringliggande näringslivet. För att ytterligare stärka näringslivskopplingen bör näringslivets inflytande över forskningen säkerställas i fördelningen av pengarna. Därigenom kan relevansen och inflytandet säkerställas för både näringslivet och högskolorna som verkar regionalt. Statliga åtgärder, stöd och aktörer behöver vara lika oavsett var i landet företaget verkar. Sveriges innovationskraft stärks om vi blir ett friare land där människor får lättare att förverkliga sina idéer.

Sverige är en exportnation men fortfarande är det stora företag som står för över den största andelen av exporten. Av små- och medelstora företag är det bara runt 10-15 procent som bedriver exportverksamhet. Många av företagen i denna kategori är underleverantörer. Enligt en undersökning från Kommerskollegium ser 74 procent av industriföretagen Sverige som sin huvudsakliga hemmamarknad, medan bara 12 procent anser att EU är hemmamarknaden. Med cirka nio miljoner potentiella konsumenter är Sverige en begränsad testmarknad för små- och medelstora företag att utveckla egna innovativa produkter. Ett logiskt politiskt steg för fler innovationer är att underlätta steget till export och därigenom skapa en större hemmamarknad för fler företag.

Den gröna omställningen

I jämförelse med andra länder producerar den svenska industrin sina varor med låg miljöpåverkan. Det är en missuppfattning att det är genom att inte producera som vi hjälper världen till en hållbar ekologisk och ekonomisk utveckling. En politik som betonar minskad produktion riskerar istället att hämma utvecklingen mot en renare miljö och mindre påverkan på vårt klimat.

Innovation och tekniska framsteg är nödvändiga för en hållbar framtid. Miljöteknik är en framtidsbransch som behöver rätt förutsättningar för att blomstra. Politiken ska säkerställa ramverk som skapar konkurrensfördelar för produktion av miljömässigt hållbara produkter. Med hjälp av en aktivt anpassad miljö-, energi-, och innovationspolitik kan de effektiva och rena svenska produktionsanläggningarna gå före och bidra till den gröna omställningen.

Kompetensförsörjning

En avgörande faktor för att kunna driva och expandera företag är att det finns möjlighet att anställa kompetent personal. Dagens moderna värld ställer höga och skiftande krav på medarbetarna. Allt fler företagare upplever problem med att hitta kompetent arbetskraft, oavsett konjunkturläge eller bransch. Vi ser en paradox – arbetslösheten bland i synnerhet grupper som står långt från arbetsmarknaden stiger, samtidigt som företag skriker efter ny personal. Att beskriva fenomenet som enbart en matchningsproblematik är inte längre tillräckligt. Bristen på kompetent arbetskraft med relevant utbildning är ett strukturellt problem. I förlängningen hotar kompetensbristen att skada den internationella konkurrenskraften hos näringslivet.

En grundläggande utveckling är att utbildningssystemet har växt ifrån näringslivets behov. Den otillräckliga kopplingen mellan arbetsmarknad och utbildning behöver åtgärdas med politiska reformer som återigen belönar praktisk kunskap, stärker samverkan mellan näringsliv och utbildning, och skapar incitament för att utbilda sig till yrken som efterfrågas.

Peter Helander (C)

Per Schöldberg (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Emil Källström (C)

Per Åsling (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Sofia Nilsson (C)

Lars Thomsson (C)